

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเป็นชาวพุทธนะ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาฝากธรรมะไว้กับบริษัท ๔ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา เห็นไหม เผยแผ่ธรรมๆ

“มารเอ๋ย เมื่อใดภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกายังไม่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถกล่าวแก้คำจาบจ้วงของลัทธิต่างๆ ได้ เราจะไม่ยอมนิพพาน”

เราจะไม่ยอม เห็นไหม ท่านอุตสาห์คันคว้านะ เป็นพระโพธิสัตว์เวียนว่ายตายเกิดมาในวัฏฏะ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขยหรือคั่นมา นี่ศาสดาของเราไง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นรัตนตรัยของเรา เราเป็นชาวพุทธนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากไว้ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ฝากเราไว้ๆ

ถ้าฝากเราไว้ เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงศีลธรรม ศีลธรรมจริยธรรมนะ คุณิ มนุษย์ต่างจากสัตว์เพราะมีศีลธรรมจริยธรรม นี่มีศีล เห็นไหม เราไม่เบียดเบียนกัน เราไม่โกหกมดเท็จต่อกัน เราไม่ฉกชิงวิ่งราวของใครทั้งสิ้น ถ้าเราทำของเรา เราปรารถนาสิ่งใด ทุกคนก็ปรารถนาเหมือนเราทั้งนั้นแหละ แต่เวลาเราเกิดมาทำไมเราทุกข์ยากขนาดนี้ล่ะ

เวลาเราเกิดมา เห็นไหม คนที่เกิดมาแล้วมีบุญกุศลพาเกิด เกิดมาไม่ทุกข์ไม่ยากจนเกินไปนัก แต่เราเกิดมาเราล้มลุกคลุกคลาน เราจะทุกข์จนเข็ญใจขนาดไหน แต่ถ้าเรามีศีลธรรมในหัวใจของเรา อยู่โคนไม้ก็มีความสุข นี่หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าตลอดชีวิต เห็นไหม

เราเกิดมาเป็นคน คนมีปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ สำหรับดำรงชีวิต เราก็ต้องมีหน้าที่การงานของเรา แต่ถ้าจิตใจของเรามีคุณธรรมในหัวใจของเรา เราจะไม่ต้องคร่ำครวญจนเกินไปนัก เห็น

ไหม คุณิ คนเราออกกำลังกายมันก็เหนื่อยอ่อน มันก็ต้องใช้พลังงานทั้งนั้นแหละ แต่ทำไมเขาพอใจทำละ เขาพอใจทำเพราะเขารู้ว่าเขาทำแล้วสุขภาพเขาจะแข็งแรงไง

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราทำหน้าที่การงานของเรา เราทำเพื่ออะไรละ? ก็ทำเพื่อเลี้ยงชีวิตของเราไง หน้าที่การงานเราก็ทำ เราไม่ได้ทำไปด้วยความเครียด ด้วยความทุกข์กังวลจนเกินกว่าเหตุไป เราก็กินหน้าที่การงานไป เหมือนกับคนเขาออกกำลังกายตอนเช้า เห็นไหม คนเขาออกกำลังกายเพื่อความเข้มแข็ง เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงของเขา เขาออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายของเขาไม่มีโรคภัยไข้เจ็บของเขา นี่เขาทำเพราะเห็นประโยชน์ของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมา ในชีวิตของเรามันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ต้องดำรงชีวิตของเราไว้ เราก็กินหน้าที่การงานอย่างนี้เพื่อการดำรงชีวิตของเรา แต่ถ้าเรามีศีลธรรมในหัวใจ สิ่งที่เราว่าเพื่อดำรงชีวิตของเรา เราจะมีสติปัญญาเท่าทันหัวใจของเรา

แต่ถ้าหัวใจเราไม่มีศีลไม่มีธรรมในหัวใจของเรา แล้วมันทุกข์มันยากไป เห็นไหม คนเขาออกกำลังกายกันเขาพอใจของเขา เขาทำเพื่อประโยชน์กับเขา ใจเราก็ก็เกียจมักง่าย เราไม่เคยทำสิ่งใดเลย แต่เราจะมีร่างกายแข็งแรงแบบเขา นี่มันก็เหมือนกับทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพราะเราทำบุญกุศลมาเราถึงมันคงแข็งแรงขนาดนี้ แต่ถ้าเราทำกรรมของเรามา กรรมคืออะไร

กรรม เขาว่าอุบัติเหตุมันไม่ใช่กรรม สิ่งนี้มันเป็นอุบัติเหตุ มันเป็นวิทยาศาสตร์ มันเป็นความจริง...มันก็เป็นความจริงนั้นแหละ แต่ทำไมคนอายุยืนอายุสั้นละ คนที่เขาอายุยืนของเขาเขามีวาสนาของเขา คุณะ เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ผู้ใดถ้าปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ มีอิทธิบาท ๔ จะอยู่อีกกับหนึ่งก็ได้ จะอยู่เท่าไรก็ได้” เพราะอะไร เพราะจิตใจกับร่างกายมันแยกจากกัน แยกขาดจากกัน แยกขาดจากกันอย่างไร

แยกขาดจากกัน เห็นไหม คุณิ เวลาเราไม่เชื่อในสังขารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราพยายามกำหนดพุทโธของเรา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา เห็นไหม ขณิกสมาธิอุปจารสมาธิเรายังรู้ได้

อุปจาระ จิตมันมีความสงบ มีความรุ่มเย็นเป็นสุขของมัน แต่มันยังรับรู้รูป รส กลิ่น เสียงของมันโดยธรรมชาติของมัน อายุตนะยังกระทบได้ แต่ลงอุปปนาสมาธิ สักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่าลงอุปปนาสมาธิ สักแต่ว่ารู้ กายกับใจนี้แยกออกจากกันโดยสมาธิ มันไม่รู้อะไรเลย แต่รู้ รู้เพราะ

อะไร เพราะมันยังมีชีวิตอยู่ มันยังมีจิตอยู่ใช่ไหม จิตมันสงบเข้ามา จิตมันเป็นโดยตัวของมันเอง ใจใหม่ จิตเป็นอิสระใจใหม่ จิตมันไม่รับรู้อายตนะใจใหม่ ไม่รับรู้อะไรกระทบใจใหม่ นี่มันอยู่ของมัน อยู่ในร่างกายนี้โดยที่ไม่รู้รูปร่างกายนี้เลย เห็นใหม่ กายกับใจนี้มันแยกออกจากกัน

แยกออกจากกันโดยสมาธิก็ได้ แยกจากกันด้วยฉานสมาบัติก็ได้ เวลาเข้านิโรธสมาบัติ เขาอยู่ ๗ วัน ๘ วัน เขาอยู่ของเขา ทำไมเขาแยกได้ล่ะ ถ้าเขาแยกได้ของเขา มันแยกได้ แต่ผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ กายกับใจมันอยู่ด้วยกัน เป็นภระคูแลเท่านั้น แต่มันปล่อยของมันได้ มันไม่แบกรับภาระ มันไม่มีมาร ไม่มีสิ่งใดบีบบังคับ จะอยู่อีกกับหนึ่งก็อยู่ได้ อยู่ได้เพราะอะไร อยู่ได้เพราะมันไม่มีความวิตกกังวล มันไม่เคียดรื้อนไปกับร่างกายนี้ ร่างกายนี้มันเป็นสังขารความจริงอันหนึ่ง วิทยาศาสตร์มันต้องแปรสภาพไป แปรสภาพไปเป็นธรรมดา คนจะอายุยืนก็ปีก็แล้วแต่มันก็ต้องเสื่อมสภาพเป็นธรรมดา คนจะอายุสั้นขนาดไหนมันก็ต้องเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดา แต่หัวใจมันไม่ไปแบกรับจนเป็นความทุกข์ความยากของมัน จะอยู่อีกกับหนึ่งก็อยู่ได้ นี่ผู้ที่มีสติปัญญา

ถ้าเรามีศีลธรรมของเรา เราเข้าใจเรื่องอย่างนี้ได้ เราก็รับรู้ได้ พอรับรู้ได้ มนุษย์ต่างจากสัตว์เพราะมีศีลธรรมจริยธรรม ถ้ามีศีลธรรมจริยธรรมขึ้นมา มันรักษาหัวใจของเรา เวลาทำหน้าที่การงานไปมันรู้เท่าทัน มันก็ไม่ไปบีบบังคับตัวเองใจ แต่ถ้าคนมีแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันบีบบังคับตัวเอง มันทำไปมันก็มีแต่ความทุกข์ความยากไป

สิ่งที่เป็นความทุกข์ความยาก ถ้ามีศีลธรรมอย่างนี้จิตใจมันจะเบาลง มันต้องอยู่อย่างนี้ เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เรามีบุญกุศล เพราะเรามีสติปัญญาอย่างนี้ ถ้าที่ไหนมีศีลธรรมจริยธรรมในสังคมนั้น สังคมนั้นจะร่มเย็นเป็นสุข

ในสมัยพุทธกาล มีรัฐหนึ่งเขาอยู่ด้วยประชาธิปไตย มีความสามัคคี หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เคารพอาวุโส แล้วฉลาดศรัทธาจะเอากองทัพไปตี ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าตีแตกไหม

“ไม่มีทาง ถ้าสามัคคีธรรมนี้ยังอยู่ ให้ตีเข้าไปก็ไม่มีทาง”

จนส่งพราหมณ์เข้าไปยุบไปเหยื่อให้แตกแยกกัน พอแตกแยกกัน เข้าไปตีได้หมดเลย

นี่ไง ถ้ามันมีศีลธรรมอย่างนี้ เขาเคารพกันโดยอาวูโส กันเด เคารพกันด้วยผู้เฒ่า เคารพกันด้วยประสบการณ์ เขาฟังเหตุฟังผล เขาสามัคคีกัน เขาอยู่ด้วยกันร่มเย็นเป็นสุข เห็นไหม เข้าไปตีขนาดไหนก็ไม่แตกหรอก ดีไม่แตก อชาติศัตรูตีไม่ได้ ก็ส่งพรหมณ์เข้าไปยุไปเหยก่อน ไปยุ แล้วถึงเข้าไปตี แตกหมด

ถ้าเรามีศีลธรรม ในสังคมเรามันมีจิตใจที่เป็นสาธารณะ เราคิดเอื้ออาทรต่อกัน เรามีน้ำใจต่อกันนะ คนที่มีน้ำใจต่อกัน เห็นกันด้วยความเมตตา เห็นกันด้วยน้ำใจ โอ๊ย! มันไว้วางใจ ความไว้วางใจ ถ้าเราไว้วางใจใครมันก็อบอุ่นใช่ไหม แต่ถ้าเราระวัง เห็นไหม มันน่าระวัง

มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง เพราะมาร มารมันครอบงำในหัวใจนะ เราคิดของเรา เราคิดโดยที่ไม่มีสติปัญญาจะยับยั้งได้ พอไม่มีสติปัญญา ยับยั้งได้ เราคิดนะ เราคิดอย่างหนึ่ง เราพุดอย่างนี้ไม่ได้ อู๊ย! ทำไมความคิดเรามันคิดได้เลวขนาดนี้ จะพุดออกไปมันก็เสียหายใช่ไหม มารยาทสังคมก็พุดอย่างหนึ่ง แล้วเวลาทำ มันเร้าใจอยู่ที่นี่ มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด แต่ถ้ามีศีลธรรม ศีลธรรมจะมาขัดเกลาคำตรงนี้ นี่มีศีลธรรมนะ มโนกรรม ถ้ามันมีมโนกรรม มันมีหัวใจของมัน มันต้องคิดมีสติปัญญายับยั้งของมันไป ถ้ายับยั้งแล้วเราแก้ไขของเรา เห็นไหม นี่งานของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

เราเป็นชาวพุทธใช่ไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีบุญกุศล เราทำของเราด้วยหัวใจข่มขื่น เราทำหน้าที่การงาน ทำงานอยู่กับงาน เราพอใจทำงานของเรา ทำแล้วมันสดชื่น เหมือนคนที่ออกกำลังกาย เขารู้ว่าเขาออกกำลังกายของเขาเพื่อประโยชน์กับร่างกายของเขา เราทำหน้าที่การงานของเราก็เพื่อหาประโยชน์ หาทรัพย์ หาปัจจัย ๔ เพื่อดำรงชีวิต

เราดำรงชีวิต ถ้าเราทำของเรา มันทำด้วยความอบอุ่น ด้วยความพอใจ เพราะเราทำของเราอย่างนั้น มันไม่ได้ทำด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ สังคมเขารังแกเรา สังคมเขาดูถูกเรา สังคมเขากลั่นแกล้งเรา นี่ทำไปโดยที่มันมีความแค้นกับสังคม จะทำลายสังคม นี่โดยกิเลสตัดหาความทะยานอยากใจ แต่มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง แต่พุดไม่ได้ เพราะทำด้วยกุศล ทำโดยไม่มีศีลธรรม

แต่คนมีศีลธรรมมันทำอย่างนั้น เห็นไหม เวลาหน้าที่การงานของมนุษย์ ถ้าเราอยู่ในวิภวสังสาร เราอยู่ในโลก เราก็ทำหน้าที่การงานของเรา ถ้าเห็นภัยในวิภวสังสาร เราออกมา

ประพาศปฏิบัติกัน นี้ออกมาดูแลหัวใจแล้ว ที่อยู่ในสังคมด้วยศีลธรรม ด้วยวัฒนธรรม เราก็อยู่
เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของสังคม

แต่ในหัวใจของเราละ เพราะเรามีสติปัญญาใหม่ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดใหม่ เราต้อง
ตายไปจากโลกนี้ใหม่ เวลาเราเกิดมา เราเกิดที่เราทุกข์เรายาก เราก็ดีโพยตีพายว่าทำไมเป็น
แบบนี้ๆ มันจะเป็นแบบนี้เพราะเราทำมาทั้งนั้นแหละ ถ้าเราได้ทำคุณงามความดีมา ความดีมัน
ต้องเป็นความดีวันยังค่ำ ความดีมันอยู่ที่ไหน

ความดี เห็นใหม่ พันธุกรรมของจิตที่ได้ตัดแต่งแล้ว ความดีในหัวใจของเรา คิดดีใจ เรา
คิดดี เราทำดี มันมีความสุขใหม่ ถ้าเราคิดขึ้นมา เราคิดว่าเราเสียเปรียบ เรามีแต่คนรังแก นี่คือ
กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันบีบคั้นมา มันมีความสุขใหม่

ถ้ามันทำความดี ความดีมันให้ผล ความดีให้ผลที่ไหน? ให้ผลที่คนเรามีน้ำใจ คนเราคิดดี
คนเราปรารถนาดีต่อคนอื่น แล้วปรารถนาดีต่อคนอื่น ปรารถนาดีอย่างไร? ปรารถนาดีในหัวใจ
ของเรา ถ้าเราปรารถนาดีต่อคนอื่น แล้วเราปรารถนาดีต่อตัวเราใหม่ ถ้าเราจะปรารถนาตัวเราเรา
ทำอย่างไรเพื่อคุณงามความดีของเรา

หน้าที่การงานเราก็ทำของเราพร้อมเสร็จแล้ว เราพร้อมทุกอย่างแล้ว แล้วทำอย่างไร
ต่อไปละ บุญก็ได้ทำแล้ว เสียสละของเราเพื่อสังคม เพื่อตัวของเรา เราสละเพื่อสังคม แต่เราได้
ขึ้นมา ได้ขึ้นมาก็เป็นอามิส เราทำคุณงามความดี บารมีธรรม ทุกคนชื่นชมว่าคนนี้เป็นคนดี คนนี้
เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว คนนี้เป็นคนมีน้ำใจ นี่เป็นคนดี แล้วดีทำอย่างไรต่อ? ดีก็เวียนว่ายตายเกิดไป
เทวดายังต้องมาฟังเทศน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทวดาเขาหมดอายุขัยของเขา เขา
ก็ต้องเวียนว่ายตายเกิด แล้วก็จะตายไป นี่มนุษย์ทำอย่างไรต่อ

บุญกุศลนี้เป็นอามิส เห็นใหม่ “อานนท์ เธอบอกภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาณะ ให้
ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่างบูชาด้วยอามิสเลย”

แต่โดยทั่วไป โดยสังคมก็บูชาด้วยอามิส

“เธอบูชาด้วยการปฏิบัติบูชาเถิด”

ปฏิบัติบูชาได้อย่างไร คุณติ อาหารที่ตั้งไว้บนสำหรับ ถ้าเราไม่เอาเข้าปากเรา ลิ้นเราไม่ได้กระทบ เราไม่รู้รสชาติสิ่งใดเลย เห็นไหม จิตของเรา สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้ามีสติสัมปชัญญะมันก็ทำให้เราระลึกได้อยู่นี้ไง เพราะมีสติขึ้นมาทำให้เราไม่คิดแต่สายไปไง ถ้าเรามีสมาธิขึ้นมา ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันทิฎฐิโก จิตได้สัมผัส มันรู้รสของธรรมไง “รสของธรรมขณะซึ่งรสทั้งปวง”

รสของโลก ใน ๓ โลกธาตุนี้ที่เขาเสพกัน เขาพอใจของเขา แล้วถ้าคุณธรรมที่มันจะทิ้ง ๓ โลกธาตุนี้ไป แม้แต่พรหมมันยังทิ้ง “รสของธรรมขณะซึ่งรสทั้งปวง” ถ้าเรากำหนดพุทโธอยู่นี้ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิอยู่นี้ ถ้ามันได้สัมผัส นี่เป็นสมาธิธรรม ถ้าจิตมันสงบเข้ามา นี่ไง “เธอจงปฏิบัติบูชาเถิด อย่าได้บูชาด้วยอามิสเลย” ถ้าปฏิบัติไปแล้วมันได้สัมผัสของมัน จิตมันได้รับรู้ของมัน นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ปฏิบัติบูชาเถิด ปฏิบัติบูชาเพื่อบูชาพุทธะ เพื่อบูชาหัวใจของเรา เพื่อบูชาธาตุรู้ของเรา ให้ธาตุรู้ของเราได้สัมผัสไง

ถ้ามันเกิดสมาธิขึ้นมาแล้วมันออกฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นไป มันเกิดมรรคของมัน มรรคคืออะไร มรรคคือคำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบธรรมของมัน ถ้ามันเป็นขึ้นมา มันเป็นภาวนามยปัญญา

“เธอจงปฏิบัติบูชาเถิด” แล้วธรรมะมันจะกังวานในหัวใจของใจดวงนั้น ดวงใจดวงนั้นได้ปฏิบัติขึ้นมา ธรรมะมันกังวานในหัวใจ

โอปนยิโก เรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาคุณธรรม เรียกร้องพญามารมาคู้หัวใจข้า หัวใจที่มันทุกข์ยาก ที่เอ็งข่มขู่อยู่นี้ บัดนี้ธรรมจักรมันได้เกิดแล้ว มันจะฟาดฟันพญามารในหัวใจ เรียกร้องพญามารมาคู้ในหัวใจของข้า คู้หัวใจของข้าจะพ้นจากเอ็งไป

ปฏิบัติบูชาเถิด สิ่งที่เป็นปัจจัยจัดตั้ง สิ่งที่เป็นความจริงอันนี้มันจะกังวานกลางหัวใจ

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา นิมนุษย์ต่างจากสัตว์ คุณสัตว์มันก็อยู่โดยธรรมชาติของมัน สัตว์มันก็มีความผูกพันของมันเหมือนกัน แต่มนุษย์เรามีศีลธรรมจริยธรรมของเราขึ้นมา มันพัฒนาขึ้นมาเป็นสัตว์ประเสริฐ ถ้าเราภาวนาของเราขึ้นมา สิ่งที่ว่า มีค่า มีค่าตรงนี้ไง นี่ถ้ามนุษย์เกิดมา เห็นไหม

เขาว่าเกิดมา ป่า ต้นไม้มันรกรกชู้ขึ้นไป ถ้ามนุษย์เกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นมนุษย์โดยสังคมนี่มนุษย์มีอยู่โดยทั่วไป แต่ถ้าเราแยกตัวออกมา เราพยายามทำหัวใจของเรา มนุษย์ที่มันมีค่า มีค่าตรงความรู้สึกอันนี้ไง

สมณะชิพราหมณ์อยู่ในป่าในเขา ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม เขาต้องอยู่สังคมของเขาเพื่อความอบอุ่น เพื่อความจุนเจือต่อกัน แต่ของเราเวลาอยู่ในป่าในเขา ถ้าเราภาวนาของเราไม่ได้ เราก็มีความทุกข์ของเรา เพราะอะไร เพราะตบะธรรมมันต้องแผดเผา มันต้องมีสติมีปัญญาขึ้นมาควบคุมตัวเอง พยายามพัฒนาตัวเอง แล้วถ้าเวลามันสงบมา เห็นไหม นี่ไง มันมีคุณค่าขึ้นมาตรงนี้ไง “ปฏิบัติบูชาเราเถิด มันจะกั้วานในหัวใจของเธอ”

เวลาพระสารีบุตรไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป “จงสมควรแก่เวลาของเธอเถิด” เพราะพระอรหันต์กับพระอรหันต์พูดกัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พระอรหันต์ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็เป็นพระอรหันต์ เวลาไปลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน ไปลาตาย แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะนิพพาน เวลาจะไปตายก็ยังสั่งสอนเขาไปตลอดทาง ภัททิยะเป็นคนสุดท้าย พระพุทธเจ้านอนอยู่ กำลังจะตายอยู่นี้

ภัททิยะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ศาสนาไหนก็ว่าประเสริฐๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะว่าอย่างไร”

“ภัททิยะ เธออย่าถามให้มากไปเลย เราจะตายเดี๋ยวนี้แล้ว ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนาไหนไม่มีผล ถ้าเธอไม่ปฏิบัติบูชา ธรรมะไม่กั้วานในหัวใจของเธอ เธอจะรู้อะไร”

เจอนักบวช นักบวชเวลาสั่งสอนไปก็เชื่อตามๆ เขาไป แต่ถ้ามันเกิดขึ้นมาในหัวใจของตัว มันเกิดขึ้นมากั้วานในหัวใจของตัว ภัททิยะบวชเดี๋ยวนี้ ให้พระอานนท์บวชภัททิยะเดี๋ยวนั้น บวชเดี๋ยวนั้น คินนุปฏิบัติเดี๋ยวนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานเดี๋ยวนั้น ภัททิยะเป็นสาวกองค์สุดท้ายที่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา

เราเป็นมนุษย์ เราเป็นชาวพุทธ ที่สุดแห่งทุกข์ หัวใจเราทำได้ คำมันอยู่ที่นี้ไง เห็นไหม บริษัท ๔ เราจะอยู่ทางโลกเราก็ทำหน้าที่การงานของเรา มีศีลธรรมเพื่อหัวใจของเรา หล่อเลี้ยงหัวใจของเรา ถ้าเราเห็นคุณค่าในใจของเรา เราปลื้มใจ เราพยายามออกสู่ความสงบสงัดให้

หัวใจมันสงบสัจตามความเป็นจริงของมัน แล้วถ้ามันปฏิบัติบูชา บูชาขึ้นมาโดยความจริง เวลาจักรมันเคลื่อน ธรรมจักรมันเกิดขึ้น เราเห็นธรรมจักร

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรมๆ เรากราบไหว้บูชากัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังกราบพระธรรม แล้วถ้าธรรมกังวานกลางหัวใจ เห็นไหม เวลาอยู่ในตู้พระไตรปิฎก เราศึกษามาแล้วก็ยังลึกลับสงสัย แต่เวลามันเกิดบนหัวใจ มันส่องใส มันสว่างไสว มันกังวานกลางหัวใจ แล้วมีความสุข มันมีความมหัศจรรย์

แต่เวลามันมีคบบอด ไม่ต้องถามหรือถามทุกคนบอกว่ามันทำอะไร เหมือนกับกระทะมันคว่ำ มันครอบหัวไว้ มีดแปดด้าน ศึกษาเท่าไรก็มีดแปดด้าน แต่เวลามันกังวาน มันเปิดสว่างไสวขึ้นมา แล้วมันมีความสุขความสงบ แล้วมันขาด วิมุติสุขๆ มันอยู่ในใจ นี่มนุษย์มีค่าที่นี้

เทวดา อินทร์ พรหมเวลาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทวดา อินทร์ พรหมยังมาฟังเทศน์ครูบาอาจารย์ของเรา เราเป็นมนุษย์ สัจธรรมมันมีอยู่ เราค้นคว้าอยู่ ทำเพื่อประโยชน์ของเรา ให้มันเป็นผลงานของเรา ให้มันเป็นสัจจะความจริงของเรา ให้สมกับเราเป็นชาวพุทธ เอวัง